

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Maritxu Arzuaga

*Azpeitia,
Gipuzkoa
(1925)*

Aurkibidea

Biografia

Zazpi anai-arrebatan hirugarrena, 1925eko martxoaren 31n jaio zen Matxinbentako Arruti baserrian. Maritxuk 7 urte zituela Azpeitiko Odria auzoko Urrekasoro baserrira joan zen bizitzera familia osoa. "Mixikordia"-n eta esklabatan egin zituen ikasketak, eta 13 urterekin neskame joan zen "Karidadekora". Bertan, 17 urtean aritu zen lanean. Neskame zen bitartean jesuitinetako gau-eskolara joan ohi zen idazten, biderketak eta zatiketak egiten... ikastera.

Zintak

AZP-081

- **Proiektua:** Azpeitiko Euskara Beka
- **Elkarrizketatzailea(k):** Frantsesena, Eñaut
- **Data:**
- **Iraupena:** 37 min
- **Euskarria:** DVD
- **Kodifikatzailea:** Oruesagasti, Ainitze

Pasarteak

1. Matxinbentatik Azpeitira

- **Erref:** AZP-081/002
- **Iraupena:** 0:01:11. **Hasi:** 00:01:15. **Bukatu:** 00:02:26
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Baserria

Laburpena:

Maritxu zazpi senidetan hirugarrena da. Matxinbentako Arruti baserrian jaio zen, baina zazpi urte zituela Azpeitiko Urrekasoro baserrira (Odria auzoa) joan zen bizitzera familiarekin. Azpeitian, "Mixikordian" hasi zen eskolan. Ordura bitartean ez zen eskolara joaten. Komunio txikia Matxinbentan egin zuen. Azpeitira bizitzera joan eta bi urtera Maritxuren aita hil egin zen.

2. "Mixikorditik" Esklabatara

- **Erref:** AZP-081/003
- **Iraupena:** 0:01:01. **Hasi:** 00:02:26. **Bukatu:** 00:03:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

<p>Matxinbentan bizi zirenean, anaia zaharrenak eskolara joaten ziren, baina bera ez. Behin Azpeitian bizi zirela, Maritxu 12 urtera arte ibili zen eskolan. Hasierako urteak "Mixikordia"n egin zituen, eta, gero, Esklabatara joan zen ikastera. Han izeba bat zuten irakasle.</p>

3. Karidadekoan neskame

- **Erref:** AZP-081/004
- **Iraupena:** 0:01:20. **Hasi:** 00:03:27. **Bukatu:** 00:04:47
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Neskameak

Laburpena:

13 urterekin neskame joan zen Karidadekora. 17 urte egin zituen han lanean. Goizean zortzietarako ogi opilak banatzen zituen Elizgarai, Elorza... eta beste hainbat familiatara. Hamarrak aldera, berriz, otarra bete ogi hartu eta haiek banatzen zituen beste neskame batek lagunduta. Etxeko lanak ere egiten zituen.

4. Leka-belarra ateratzen

- **Erref:** AZP-081/005
- **Iraupena:** 0:01:16. **Hasi:** 00:04:47. **Bukatu:** 00:06:03
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

Baserrian lan asko egiten zen. Urrekasoron terreno asko zen, eta hura lantzeko ganaduarekin aritzen ziren lanean. Eskolatik baserrira bueltatzean, hango lanak egin behar izaten zituzten. Uda partean, zelaitik leka-belarra ateratzen aritzen ziren. Leka-belarra zer den azaltzen du.

5. Ganadua, esne-bezeroak eta laia

- **Erref:** AZP-081/006
- **Iraupena:** 0:01:23. **Hasi:** 00:06:03. **Bukatu:** 00:07:26
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, eroztera

Laburpena:

Urrekasoron sei-zazpi behi eta txahalak zituzten. Berdura etxerako izaten zen; ez zuten saltzen. Esne-bezero dezente zituzten, eta etxez etxe ibiltzen ziren esnea partitzen. Soberan gelditzen zitzairen esnea plazan saltzen zuten gero. Laiarekin lan gutxi egiten zela dio.

6. Berdura eta haragia

- **Erref:** AZP-081/007
- **Iraupena:** 0:00:51. **Hasi:** 00:07:26. **Bukatu:** 00:08:17
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Etxean zutenetik jaten zuten; baba, aza... Baba zuria gustura jaten zuten. Igandetan, haragia jaten zuten; aste barruan, inoiz ere bai.

7. Gerra aurretik amari boto eskean

- **Erref:** AZP-081/008
- **Iraupena:** 0:01:09. **Hasi:** 00:08:17. **Bukatu:** 00:09:26
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra aurea
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren hasiera

Laburpena:

Gogoan du militarrek Landetatik sartu eta nazionalistak herritik joan zirela. Auzokoak Maritxuren amarengana boto eskean joan ziren; gerra aurretik egin ziren azken hauteskundeak izan ziren horiek.

8. San Pedroko tiroketa

- **Erref:** AZP-081/009
- **Iraupena:** 0:01:45. **Hasi:** 00:09:26. **Bukatu:** 00:11:11
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerran hildakoak eta zauritutakoak

Laburpena:

<p>Mezatik bueltan, Maritxuren anaia eta beste bi auzoko San Pedrora zihoazela soldaduek tiro egin zien. Maritxuren anaia arto-soroan ezkutatu zen, beste lagun bat zauritu egin zuten eta hirugarrena, berriz, hil egin zen. Isuna jaso zuten nazionalistak izateagatik. Behin tropak Azpeitira sartu zirenean, soldadu batzuek egunak pasatu zituzten Maritxuren etxean.</p>

Transkripzioa

- Gerra aurreko atzen hauteskundik.
- Bai.
- Eta gero buka zazu, ba, ama, istoriye.
- Eta, gero, gero gerra ondorenin ikusitzea erten gendun. Ya bazetozen tropak sartzea eta jun giñen San Pedroaiño. Ba al dakizu nun daon?
- Bai, Martzieleneko zea daon hortan.
- Hareaxe giñuzen, ta [ekiten dizku tiroka]; tiro bakar batzuk izen zien, e? Zuen tio hil zana, Joxe.
- Bai, bai, bai.
- Bai. Eta gure anaie, batea zijuzen kaletik etxea, zijuzten. Kalien mezetan izenda etxea. Eta etzanda zeudela tiro hoietan, nunbait, gure anaie, artue zeuen soruen, ta artasoraa sartu zan, nunbait. Eta Joxe hil zan, Nikolas eritu zan, ta beste bizitzekue, bost, hirurek zien, bai. Eta hoiekin akordatzen naiz, ene... Ondo, oso ondo, atzo pasaute bezelaxe. Eta gero ondorenen, sartu zien zeak eta nunbait botue, multak bota zizkun nazionalistak giñenai, eta, holakotxe gauzek. Gero gerra ondorenen akordatzen naiz nola eon zien soldauek´e gure etxin, egunek pasa zituben hantxe. Tropa ya sartu zienien honea, Azpeitiyen sartu zienien.
- Eta zertan egon zien?
- Ez, hantxen, bijilaziyuen, bigilatzen bezela, bai.
- Baiño zeuek bijilatzen eo herriye bijilatzen eo...?
- Herriye bijilatzen, bai, guri ez ziguben /etziguben/ ezer´e... Oso jatorrak tokau zin gaiñea, behiñ´e ez zigun /etzigun/ ezer esan ta, oso ondo porta zin gurekin.
- Ta nunguk zien?
- Ezta ideaik´e.
- Erdaldunek o euskaldunek o?
- Erdeldunek, erdeldunek zien, bai.

9. Iluntzean, Nuarbeko erro tara

- **Erref:** AZP-081/010
- **Iraupena:** 0:00:45. **Hasi:** 00:11:11. **Bukatu:** 00:11:56
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Errota
- Baserría » Baserriko lanak » Garia
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Gerra ondorenean ez zuten goserik pasatu, etxean ogia egiten baitzuten. Beldurrez egoten ziren inork ezin baitzuen irinik egin. Gauetan, Nuarbeko erro tara joaten ziren irina lortuko bazuten.

10. Santa Engraziko erro meria

- **Erref:** AZP-081/011
- **Iraupena:** 0:02:48. **Hasi:** 00:11:56. **Bukatu:** 00:14:44
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:

Erromeria gustatzen zitzaion, baina Karidadenekoan neskame zela ez zuen joaterik. Lo eta guzti egiten zuen bertan, eta ondorioz, oso gutxi ibili zen erromeriatan. Behinola, Karmen lehengusuarekin Santa Engraziko erromeriara joan zela kontatzen du. Oinez egin zuten joan-etorria eta etxeratzerako ilundu egin zitzairen. Bueltan, etxeko nagusiak errieta egin ziola kontatzen du. Hernioko erromeriara ere joan ohi zen.

11. "Tortoloxetan"

- **Erref:** AZP-081/012
- **Iraupena:** 0:01:44. **Hasi:** 00:14:44. **Bukatu:** 00:16:28
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:

Kanikekin, txotxekin eta tortoloxekin ibiltzen ziren jolasean. Tortoloxetan nola jolasten den azaldu du.

12. Jesuitinetako gau-eskola

- **Erref:** AZP-081/013
- **Iraupena:** 0:01:17. **Hasi:** 00:16:28. **Bukatu:** 00:17:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Neskameak

Laburpena:

Neskame zela gau-eskolara joaten zen jesuitinetara. Baserritik kalera joandako jendea ibili ohi zen gehiena gau-eskolan. Idazten, biderketak eta zatiketak egiten... ikasi zuen.

13. Premietxeberriko auzo-eskola

- **Erref:** AZP-081/014
- **Iraupena:** 0:00:51. **Hasi:** 00:17:45. **Bukatu:** 00:18:36
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

Urrekasoron ez zen auzo-eskolarik, baina Premietxeberri bai. Gaur egun ere han omen dago eraikina.

14. Gerra osteko beldurra eta gosea

- **Erref:** AZP-081/017
- **Iraupena:** 0:03:16. **Hasi:** 00:20:36. **Bukatu:** 00:23:52
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Garia
- Politika » Jarrera politikoak
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

<p>Gerra ondorenean, beldurra pasatzen zuten. Jendearekin denbora asko hitz egiten egonez gero zelatatu egiten zituzten. Artoa, garia eta baba entregatu egin behar izaten zuten udaletxera. Gerora, errazionamendua jarri zuten; "boniatoa" (batata) ematen zieten.</p>

15. Etxeko xaboia eta lixiba

- **Erref:** AZP-081/018
- **Iraupena:** 0:02:44. **Hasi:** 00:23:52. **Bukatu:** 00:26:36
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa garbitzea
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Garbitasun pertsonala

Laburpena:

Urrekasoron aska handi bat zuten, eta bertan garbitzen zuten arropa. Ur-biltegia zeukaten eta nahikoa ur izaten zuten. Udan, ordea, ur asko erabiliz gero agortu egiten zen. Ura agortzen zenean Bilitinera joaten ziren astoarekin. Xaboia etxean egiten zuten. Lixiba nola egiten zen azaltzen du.

16. Arropa lisatzea

- **Erref:** AZP-081/019
- **Iraupena:** 0:01:07. **Hasi:** 00:26:36. **Bukatu:** 00:27:43
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Garbitasun pertsonala

Laburpena:

Arropak ikatzezko plantxarekin lisatzen ziren. Karidadekoan ogia egiten zuten, eta labeko brasak erabiltzen zituzten plantxa berotzeko. Kontuz egin beharreko lana omen zen.

17. Txerrikiak eta gazi-kutxa

- **Erref:** AZP-081/021
- **Iraupena:** 0:04:46. **Hasi:** 00:29:03. **Bukatu:** 00:33:49
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Baserria » Baserriko lanak » Abere-hiltzea

Laburpena:

<p>Urtero hiltzen zuten txerria. Txerrikia gazi-kutxan jasotzen zuten ondo kontserba zedin. Hamabostean behin, jeneroa nola zegoen begiratu behar izaten zen ez zedin alferrik galdu. Txorizoak eta odolkiak nola egiten zituzten kontatzen du.</p>

18. "Karraskillo" belarra katarroa sendatzeko

- **Erref:** AZP-081/022
- **Iraupena:** 0:00:42. **Hasi:** 00:33:49. **Bukatu:** 00:34:31
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Natura » Flora
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Erremedioak

Laburpena:

<p>Katarroa sendatzeko "karraskillo" belarra erabili ohi zuten. Belar hori egosi eta haren ura edaten zuten hotzeria sendatzeko. Berbena-belarra ere erabiltzen zuten.</p>

19. Aitarentzako Urrekasoro "errege-etxea"

- **Erref:** AZP-081/023
- **Iraupena:** 0:01:52. **Hasi:** 00:34:31. **Bukatu:** 00:36:23
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Baserria

Laburpena:

Urrekasoron sukalde handia zegoen. Beheko suarekin berotzen zuten dena. Normalean, urez betetako pertza eduki ohi zuten sutan. Baserria beraiena zen; ez zuten errentarik ordaintzen. Matxinbentan bizi ziren baserriaren eta Urrekasokoaren arteko aldeak aipatzen ditu. Matxinbentakoa oso baserri aldrebesa zen, eta Urrekasorora joan zirenean aitarentzat baserri hori "palazio reala" zela dio.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-08-02

CC-by-sa | Ahotsak.eus
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com